

DELA VSKA POLITIKA

Izhaja dvakrat tedensko, in sicer vsako sredo in vsako soboto.

Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326.

Podružnice: Ljubljana VII, Zadrugi dom — Celje, Delavska zbornica —

Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo.

Ne frankirana pisma se vobče ne sprejemajo. — Reklamacije se ne frankirajo.

Malih oglasov, ki služijo v posredovanje in socialne namene delavstva ter nameščencev, stane vsaka beseda 50 para. — Malih oglasov trgovskega značaja stane beseda Din 1.— V oglasnem delu stane petitna enostolpna vrsta Din 1.50. — Pri večjem številu objav popust. — Naročnina za Jugoslavijo znaša mesečno Din 10.—, za inozemstvo mesečno Din 15.—. Čekovni račun št. 14.335.

Štev. 21.

Sreda, 15. marca 1933.

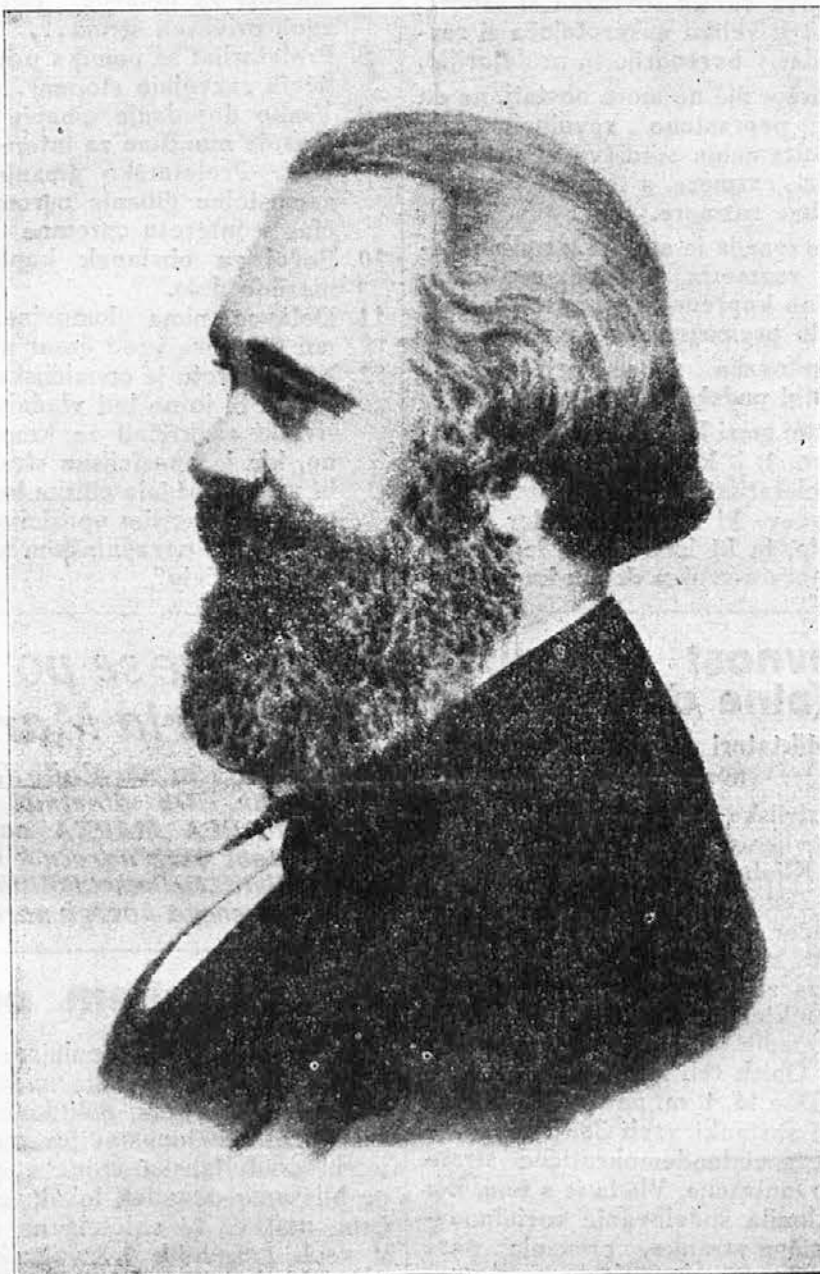
Leto VIII.

K 50 letnici smrti Karla Marxa.

Životopis znanstvenika-utemeljitelja socializma.

Ime Karl Marx pomeni novo obdobje v zgodovini človeške družbe. Pred njim so vse borbe izkoriščanih slojev in vsi njihovi poskusi za dosego pravičnejših in bolj človeških pogojev za obstanek, pogrešali znanstvene podlage in so vsi poskusi v tej smeri pred njim bili več ali manj utopični, to se pravi izvirajoči samo iz domišljije in v nepravem odnosu z življenjem. Šele doba, ko se je pojavil v produkciji stroj, ki je omogočil kapitalu velikanske dobičke, ki je uničil dotedanjo obrt in ročno delo in pahnil stotisoče delavcev v neizprosno obubožanje in popolno odvisnost od kapitala, so se pojavljali možje, ki so začeli te probleme zasledovati bolj realno. Toda šele Marx je doumel in zajel ta problem v vsej razsežnosti in vsej globini. Neustrašen, neutrujen, globok in konsekventen mislec, je položil temelje študiju socialnih vprašanj in jih je osvetlil od vseh strani. Njegove ugotovitve, njegovi nauki in misli veljajo še danes tako kakor pred 80. leti, in bodo veljali, dokler se bo moralo delo boriti s kapitalom. Njegov »Manifest« in njegov »Kapital« je postal evangelij milijonov in milijonov delavcev vsega sveta in povsod, kjerkoli biva prosvetljeno in zavedno delavstvo, se vrše sicer nekrvavi, a žilavi in vztrajni boji, za izboljšanje življenjskih prilik delovnega ljudstva po smernicah, ki jih je postavil Marx.

Rodil se je Karl Heinrich Marx 5. maja 1818. leta iz stare, pokristjanjene židovske rodbine v Trieru. Njegov oče je bil odvetnik. Tudi njegov sin Karl se je po gimnaziji, ki jo je dovršil že s 17. letom, vpisal na pravno fakulteto v Bonu, kjer je študiral eno leto, pozneje pa v Berlinu. Leta 1841 je promoviral za doktorja prava v Jeni. Vendar se pa ni posvetil pravniskemu poklicu, ker so ga bolj zanimala politična in socialna vprašanja tedanje dobe. Ko je kratko nato začela v Kölnu izhajati »Rheinische Zeitung«, je vstopil v njeno uredništvo. S tem se je popolnoma posvetil publicistiki, ki jo je izvrševal potem do konca življenja. Že po dveh letih so pruske oblasti ustavile »Rheinische Zeitung«, ker jim je bila pod Marxovim vodstvom preveč napredna in socialna. Tedaj so Marxovi prijatelji ustanovili »Nemško-francoski letopis« v Parizu, katerega uredništvo je prevzel za skromno mesečno plačo Marx, ki se je na podlagi te domnevne eksistence poročil s svojo zaročenko, Jenny von Westphalen. Spoznal jo je za časa svojega enoletnega študiranja v Bonu in se je komaj 18 leten z njo zaročil. Bila je štiri leta starejša od njega in iz ugledne meščanske rodbine. Kljub temu mu je bila zvesta in hrabra družica v najtežjih dobah življenja, v pregnanstvu in v skrajnem siromaštvu, ko včasih z možem in otroci vred ni vedela kam bi glavo položila in kaj bi skuhala za obed, ko ni bilo več vinarja pri hiši in ne skorjice kruha, ko Marx sam ni mogel zapustiti stanovanja, ker je moral poslednjo suktnjo poslati v zastavljalnico. Ni čudno, da je v takih razmerah trpelo zdravje cele družine, da sta se Marx in njegova žena dolgo vrsto let borila s trdovratno boleznijo, ki ju je naposled spravila v prerani grob, in da sta

dvoje svojih otrok še v nežni mladosti morala pokopati, za krsto sta si pa morala denar izposoditi.

Spričo takih razmer moramo tembolj občudovati nadčloveško energijo Karla Marxa, ki je kljub vsemu neumorno študiral in se poglobljal v vsa sodobna politična in socialna vprašanja, polemiziral in pisal borbene članke in zbiral, urejeval in izpopolnjeval ogromno gradivo za svoje remek-delo »Kapital«.

Najbrž bi se pa Marx v neznošnih razmerah, v kakršnih je živel, ne mogel vzdržati in se razviti do višine in popolnosti, ki jo je dosegel, če bi se ne bil na svojo srečo in na srečo vsega poznejšega socialističnega gibanja v Parizu seznanil z mladim Friedrichom Engelsom, sinom premožnega nemškega trgovca, ki si je pri svojem proučevanju delavskih razmer na Angleskem pridobil iste nazore kakor Marx. Med njima se je razvilo sčasoma tako iskreno prijateljstvo, kakor jih le malo pozna zgodovina. Marx, vročekrven bореc in idealist, Engels, prevdaren praktik in realista, sta drug drugega izpopolnjevala, vsa važnejša znanstvena in literarna dela sta pretehtala in uredila skupno, in Engels je tudi drugi in tretji del Marxovega »Kapitala« (katerega je za njegovega življenja zagledal beli dan le prvi del), na podlagi njegovih rokopisov in po njem zbranega gradiva uredil in izdal. Še več je pa Engels pomagal Marxu v gmotnem oziru, izdajal je na svoje

stroške njegove spise in kadar je bil Marx v največji bedi, mu je vedno priskočil na pomoč s primernim zneskom, da ga je rešil. Leta 1848., ko je val revolucije planil iz Pariza po vsej srednji Evropi, se je tudi Marx vrnil v Köln, kjer je začel izdajati zopet »Die Neue Rheinische Zeitung« in je sodeloval pri raznih političnih demonstracijah po nemških mestih in tudi na Dunaju. Ko pa se je leto pozneje reakcija zopet utrdila in je bila »Neue Rheinische Zeitung« ustavljena, je moral Marx zapustiti kontinent in se je izselil v London, kjer je ostal do smrti. London je bil pozneje pozorišče njegove največje bede in največjih znanstvenih uspehov. Tudi Engels, da bi bil bližje svojemu prijatelju, je vstopil kot družabnik v neko trgovsko družbo v Manchesteru in ko mu je kmalu nato umrl oče in mu zapustil precejšnje premoženje, je mogel tudi Marxa izdatneje podpirati, tako da je bil vsaj zadnja leta življenja rešen najhujših materialnih skrbi. V Londonu je bila tudi leta 1860 pod Marxovim idejnim vodstvom ustanovljena I. delavska internacionala. Leta 1881 je umrla Marxu njegova zvesta tovarišica, sobojevnica in sotrpinka, žena Jenny, po daljši boleznici. To ga je tako potrla, da se ni mogel več popraviti in kal njegove stare boleznici se je zopet razbohotila in ga nenadoma ugrabila 14. marca 1883. leta. Skromen je bil njegov pogreb in na njegovem grobu je njegov najzve-

stejši tovariš Engels spregovoril pomembne besede: »Marx je umrl čiščen, ljubljen in oboževan od milijonov v borbah prekaljenih sodelavcev, ki prebivajo od sibirskih rudnikov preko vse Evrope do Kalifornije, in smelo trdim: danes ima še mnogo nasprotnikov, gotovo pa nobenega sovražnika. Njegovo ime bo preživelo stoletja in tako tudi njegovo delo.«

Marx je mrtev — marksizem živi!

Ko je pred petdesetimi leti osamljen in pozabljen zaprl oči utemeljitelj znanstvenega socializma, Karl Marx, je mislil svet znanstvenikov in politikov, da so šli z njim v grob vsi njegovi nauki. Z Marxom naj bi zginil s sveta marksizem. Toda motili so se organizatorji kapitalizma, motili so se tudi vsi tisti, ki so s peresi v rokah in z debelimi knjigami pobijali zakone marksizma. Papirnati zmaji so le stegovali svoja žrela, požreti in prevajati pa niso mogli ničesar.

Ko se je po francoski revoluciji okreplil mladi kapitalizem, je prinesel na površje takozvani četrti stan, t. j. proletarijat. Razmere v človeški družbi so spremenile svoje lice. Nastopila je nova doba, ki je v temeljih spremenila staro fevdalno družbo. V mestih, kjer so se v začetkih velike industrijske revolucije nakopičile mase proletarijata, se je pojavilo novo trenje izvirajoče iz nasprotij razredne družbe. Pojavili so se ljudje »utopiisti«, ki so poskušali dvigniti človeštvo iz bede, izrabljanja in nevednosti s človekoljubnimi besedami. Owen, Fourier, St. Simon so bili le prvi glasniki te nove dobe, slutili in občutili so njena nasprotja, a do spoznanja vzrokov in učinkov niso prišli. Šele Karl Marx je zajel vso dobo in človeško družbo iz osnov ter jo znanstveno obdelal in analiziral.

Najpomembnejše Marxovo odkritje je gospodarska dinamika, ki prikazuje medsebojne odvisnosti družabnih pojavov. Spremembe proizvodnega načina povzročajo rast človeške družbe iz ene stopnje v drugo. Kapitalistična družba je nastala iz predkapitalističnega fevdalnega ustroja družbe. Razvila se je iz prejšnje oblike vsled socialnih nasprotij. Da je mogel Marx dognati vzroke razvoja, se je moral oprijeti posebnega načina raziskovanja, ki osvetljuje pojave v gibanju in ne v mirnem, dokončanem stanju. Tak način gledanja je našel v dijalektiki. Dijalektiko je učil že Marxov učitelj Hegel, toda Marx je njegov nauk popolnoma preobrnil; postavil ga je »z glave na noge«, kot je zapisal v svojem življenjskem delu »Kapitalu«. Hegel je izhajal iz idealnega naziranja, da določa bitnost človeka njegova zavest, Marx pa je obrnil: »Zavest človeka ne določa njegove bitnosti, temveč narobe, njegova družabna bitnost določa zavest.« Tako je postavil Marx napram Heglu novo naziranje, ki gleda pojave v svoji realni (resnični) materialni osnovi. To posmatranje razvoja se imenuje dialektični ali historični materializem.

Dijalektika pravi, da je bistvo razvoja iskati v nasprotjih. Vsak pojav

Berlinske občinske volitve.

Vlada komaj dobila večino, čeprav opozicija ni smela agitirati.

Pri berlinskih občinskih volitvah v nedeljo je bila znatno manjša udeležba volilcev, kakor pri prejšnjih volitvah.

Nacionalni socialisti so dobili 984 tisoč glasov, socialni demokrati 566 tisoč, komunisti 500.000, centrum 120.000, črno-beli-rdeči 311.000, krščanski socialci 18.000, nemška ljudska stranka 14.000 in državna stranka 53.000 glasov.

Od 255 mestnih mandatov dobe: nacionalni socialisti 86 mandatov in črno-beli-rdeči 20 (torej komaj večino). Socialni demokrati dobe 49 mandatov, komunisti 44, centrum 11, nemška ljudska stranka 2, krščanski socialci 1 in državna stranka 5 mandatov.

Doma in po svetu.

OPUZORILLO! Današnje številko našega lista smo poslali številnim sodrugom in sodružicam na ogled. — Toplo priporočamo vsem, da postanejo redni naročniki »Delavske Politike«. Kdor pa bi članarino sam ne zmožel plačevati, NAJ SI PRIDOBÍ ŠE ENEGA SODRUGA ALI SODRUŽICO KOT SONAROČNIKA. — Oni pa, ki bi list ne mogli naročiti, naj to številko vrnejo, ker jih bomo sicer smatrali za redne naročnike.

Tudi dr. Anton Korošec, bivši ministrski predsednik, v preiskavi. — Dr. Korošec je konfiniran v Vrnjački Banji. Državno sodišče za zaščito države je uvedlo tudi proti njemu preiskavo po členu 3 zakona o zaščiti države. Dr. Korošec pa izjavlja, da ni avtor znanega razglasa o punktacijah, ki je bil opremljen z njegovim podpisom in izdan dne 31. decembra 1932 v Ljubljani.

Dr. Vladimir Maček, zagrebški odvetnik, je bil v soboto, dne 11. marca aretiran in obtožen pred državnim sodiščem za zaščito države, in sicer po členu 3 zakona o zaščiti javne varnosti in reda v državi. Prepeljan je bil v Beograd.

Za ravnatelja državnih železnic v Ljubljani je bil imenovan Josip Cugmus. Novi ravnatelj je bil rojen v Pilštajnu pri Prevaljah. V službo srbskih železnic je stopil že leta 1912.

Johann Gross, bivši tajnik zveze avstrijskih lesnih delavcev, je umrl dne 24. februarja t. l. v 68. letu starosti na Dunaju. Gross je bil soustanovitelj organizacije ter je vstopil v tajništvo leta 1895, najprej v dunajsko posredovalnico in potem v zvezno pisarno. Udeleževal se je v politični in prosvetni organizaciji ter bil več let dunajski občinski svetnik. Gross je bil izvrsten organizator.

Iz Avstrije. Velenemški podpredsednik parlamenta v Avstriji dr. Straffner je sklical parlament, kar mu je vlada prepovedala. Vrše se pogajanja med kanclerjem Dollfusom in njim. Dr. Straffner je zagrozil, da bo vlado kazensko ovadil, če bi hotela s silo prepričati zasedanje parlamenta. Dollfuss pa pravi, da se na take ugovore ne bo oziral. — Minister za socialno skrbstvo dr. Resch, ki je krščanski socialci in sicer precej zmeren mož, je odstopil, ker se ne strinja z vladno politikjo.

Hitler pojde v Rim. Dne 4. aprila t. l. pojde Hitler v Rim. Na potovanju se ustavi v Inomostu, kjer bo govoril na shodu.

Nemški komunistični poslanci niso povabljeni na sejo državnega zbora, kar znači, da namerava režim razveljaviti njih mandate. Sicer se pa nahajajo vsi komunistični poslanci v zaporih.

Ruše.

Posnemajte! Na občnem zboru Splošne delavske zveze Jugoslavije v Rušah je s. Kreuh zbral Din 40.— za tiskovni sklad. Darovali so naslednji sodruzi: Grahernik 2 Din, Omulec 2 Din, Dikmajer 2 Din, Stanek 2 Din, Jančnik 2 Din, Kežina 2 Din, Grill 2 Din, Zunko 2 Din, Macarol 2 Din, Magdič 5 Din, Kreuh 6 Din, Strnad 2 Din, Fürst 3 Din, Kupšič 4 Din, Pristovnik 2 Din; skupaj 40 Din. — Iskrena hvala!

Grčar Viktor:

Pravljica o Velikem Mariboru.

Same zase in vsaka zase okoliške občine vprašanja vodovoda gotovo ne bodo rešile. Pa tudi za mestno občino je popolnoma drugače, ako se odloči za velik in popoln projekt, nego da si še nadalje pomaga s krpali. Seveda sama zase se bo morala vse kakor omejit na manjši projekt. Vsi skupaj pa bi vendarle zmoogli izvršiti projekt, ki bi vprašanje za vse in za generacije naprej rešil z enim mahom. Samo, da bi taka rešitev bila obnem tudi najcenejša, dočim bi vsaka delna pomenila nič drugega kakor zapravljanje in razmetavanje denarja.

Druge tako vprašanje je šolstvo. Statistično je dognano, da polnijo dve polni meščanski šoli v mestu, eno deško in eno dekliško, otroci iz okolice. Na deški meščanski šoli se je v ta namen morala evakuirati ena deška osnovna šola, da pa se je dobilo prostora za nameščenje deklec, je morala mestna občina vzeti prostore v najem in mora samo na najemni plačevati lastnici približno Din 50.000.— letno poleg vseh drugih vzdrževalnih izdatkov. Okoliške občine, ki vse to mirno uživajo, pa ostanejo gluhe in neme, kadarkoli načneš vprašanje soprispevanja. To neverjetno in naravnost indolentno stališče okoličanov je klasično našlo izraza v razpravah glede postavitve nove deške meščanske šole za desni breg. Ob vsej širokogrudnosti, s katero je občina okoličanov prišla nasproti, ob vsem prizadevanju prosvetnih oblasti, da bi z vplivom na nje dosegle povoljno rešitev, se je vsekakor vse ponesrečilo ob neverjetni trmi okoličanov, ki so na vsa prizadevanja imeli samo en odgovor: »Mi ne prispevamo ničesar, saj se mestna občina tako ne bo upala nam svojih šol zapreti!«

Krasen delavski zbor v Rušah.

Potek socialnega tečaja.

Včasih so bile Ruše ena najvzlednejših trdnjav zavednega delavskega razreda. Zadnji čas pa so začeli delavci pozabljati, kam spadajo, zlasti pa tudi na svojo strokovno organizacijo in delavsko časopisje. Sicer je res, da je bila temu kriva tudi gospodarska kriza in pomanjkanje socialnega čuta pri delodajalcih, ki so po nekaterih obratih znižali mezde na sramotno nižino. Toda ravno v takih težavah potrebuje delavstvo še bolj obrambe in to jim more nuditi edino strokovna organizacija, poznane delavske zakonodaje in pa delavski časopis.

Vse to so uvideli ruški voditelji delavske strokovne organizacije ter so radi tega po svoji podružnici Splošne delavske zveze sklicali tudi za Ruše v nedeljo delavce na socialno-politični tečaj, ki je nadvse pričakovane sijajno uspel. To je bil pravi delavski misijon, ki bo nedvomno rodil trajne sadove za napredek vsega delavstva v Rušah.

Že ob 8. uri zjutraj, ko so prišli govorniki iz Maribora, so se tako napolnili obsežni prostori gostilne s. Magdiča, da potem še vedno prihajajoči delavci sploh niso dobili več prostora.

STE ŽE POKUSILI

SCHERBAUMOV KRUH?

Kupite ga in pokusite!

Vsaka vrsta našega kruha se pripravi skrbno in z ljubeznijo iz najboljših mok.

Izvrstni strokovnjaki, delavoljni uslužbenci, moderni stroji in pred vsem skrbno in vestno delo, vse to nam omogoča peko dobrega in zdravega kruha.

Dnevno ob vsakem času sveži beli kruh.

Specialiteta:

Dobri Scherbaumov kmečki kruh

v hlebih po 3 kg in za turiste po 1 kg.

Zahtevajte pri svojem trgovcu

dobri Scherbaumov kruh!

Ljubljana.

VI. (XVIII.) DELAVSKI PROSV. VEČER »Svobode in »Zarje« bo danes, v sredo, 15. marca 1933 ob 20. uri v dvorani Delavske zbornice v Ljubljani.

Na sporedu je:

1. Predavanje pisatelja A. Cerkvenika.
2. Delavska godba »Zarja« zaigra dve novi skladbi: »Delavski pozdrav« in »Rusko narodno«.
3. Nastopi Završanov pevski kvartet (prej kvartet Glasbene Matice). Nastopi trikrat, vsakokrat s 3 pesmimi.
4. Konservatoristka Šteika Korenčanova in Vida Rudolfova zapojeta v duetu 3 pesmi. Med njimi za ta večer komponirano pesem »Spomin« od »svobodaša« Skorpika.
5. Žarko Zajc zaigra violina-solo mazurko Wieniavskega.

Poleg tega bo recitala s. Skukova Seliskarjevo »Zemlja«, govorniki »Svobode« pa bo dal Seliskarjev »Plačlani dan« v priredbi za govorni zbor.

Vstopnice so po 3, 2 in 1 Din.

Občni zbor Splošnega kreditnega društva r. z. z o. z. v Ljubljani se vrši v sredo, dne 15. marca t. l. ob 7. uri zvečer v zadružnih prostorih na Aleksandrovi cesti št. 5. Člani vabljeni!

Maribor.

Mariborski škof piše uredništvu »Volksstimme«. Poročali smo zadnjič, da je mariborski škof dovolil umrlemu zdravniku dr. Kuneju v Slovenjgradu cerkveni pogreb, čeprav se je dal dr. Kunej v smislu svojega testamenta kot član mariborskega društva »Ogenj« po smrti upepeljiti. Na podobno poročilo bratskega lista »Volksstimme« je poslal te dni mariborski škof g. dr. Tomažič uredništvu »Volksstimme« obširnejše pojasnilo, zakaj je kljub temu privolil, da opravi dekan g. Čížek v Slovenjgradu cerkvene obrede pokojnemu dr. Kuneju. Mi bomo to pojasnilo g. dr. Tomažiča ob priliki objavili. — Pri tej zadevi je namreč zanimivo to, da je pokojni dr. Kunej v poslednji volji zapustil v cerkvene namene večjo vsoto denarja, in sicer za popravilo kapelice slovenjgraške bolnišnice Din 10.000.— in Din 1000.— za maše. Ker je cerkev to sprejela, in tudi privolila v cerkvene obrede, je nedvomno, da se je katoliška cerkev sprizajnila z napredno idejo upepeljevanja mrličev, in da torej radi tega ne bo več napadov s strani katoliških voditeljev. Katoliška cerkev bo gotovo v bodoče dovolila cerkveni pogreb tudi onim, ki ne bodo imeli denarja, da bi kaj zapustili cerkvi, če se bodo hoteli upepeljiti. Tudi katoliški »Slovenec« zadnji čas že prijaznejše piše o upepeljevanju mrličev. Nedavno je prinesel »Slovenec« celo sliko krematorija v Berlinu, to je poslopja, kjer se mrlič upepeljujejo. A ta teden je »Slovenec« prinesel natančno poročilo, kako napreduje upepeljevanje mrličev v Češkoslovaški, zlasti v Pragi, kjer so izvršili samo lansko leto okrog 5000 upepeljitev. V tem poročilu je »Slovenec« niti z besedo več ne graja te res napredne in samo ob sebi umljive naprave.

SK »Svoboda« sprejema prijave za vožnjo v Celovec še do petka, dne 17. t. m. Prijave se sprejemajo v klubovem lokalu, Sodna ulica 9-II. — Istega dne se vrši ob 20. uri sestanek igralcev.

I. Delavsko kolesarsko osrednje društvo za dravsko banovino v Mariboru bo obdržalo svoj 36. redni letni občni zbor v nedeljo, dne 19. marca 1933 ob 9. uri dopoldne v društvenem lokalu gostilna »Zlati konj« v Vetrinjski ulici. Člane se opozarja, da je udeležba dolžnost. Prijatelji našega društva so vabljeni. Centralna uprava.

Za šolsko deco kupujte le pri nas na Slomškovem tegu št. 6, trgovina Ljudske tiskarne d. d.

Celje.

V soboto Marxov prosvetni večer v dvorani Narodnega doma. V proslavo 50 letnice smrti velikega proletarskega učitelja Karla Marxa je sklenila tukajšnja podružnica »Svobode« v zvezi z vsemi ostalimi svobodnimi organizacijami prirediti prosvetni večer, ki se bo vršil v soboto, dne 18. t. m. ob 20. uri v veliki dvorani Narodnega doma. Na sporedu je več nastopov pevcev, govornega zbora, deklamacije, godba in slavnostni govor. Ker je program precej obširen, je potrebno, da se priredi točno prične, da bi se preveč ne zavlekla. Zato bi bilo zelo želeto, da pridejo posetniki še pred 20. uro. In še nekaj. Ravno te dni smo čitali, da so nemške fašistične druhali razbile rojstno hišo Karla Marxa. Vsak naš zaupnik in član naj smatra za svojo dolžnost, da za prireditev podvojeno agitira, da dokažemo, da se ideja in znanost z batinami ne da uničiti. Naša parola je: v soboto vsi na Marxovo proslavo!

Širite naš list!

